

**МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ХРОНОТОПУ У ТВОРЧОСТІ
ПАНАСА МИРНОГО (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «ПОВІЯ»)****Оксана Залевська, Діана Колодій**

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника;
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57;
e-mail: oksana.zalevska@pnu.edu.ua*

Стаття присвячена особливостям вивчення поняття хронотопу у новій українській школі. Об'єктом дослідження став роман Панаса Мирного «Повія», який увійшов як до профільного, так і стандартного рівнів програми української літератури для 10 класу. Вказано, що літературна спадщина письменника аналізується в контексті розвитку хронотопу, а також крізь призму психологізму. У розвідці докладно проаналізовано хронотопні відношення у романі «Повія», зважаючи на теоретичні та практичні аспекти, які має врахувати вчитель при поданні цього твору на уроках літератури.

Встановлено, що хронотопи, такі як дорога, місто, село, дівка, сон, внутрішній і зовнішній простір, циклічний час, інверсія, образи картин природи відображають філософські проблеми, що порушуються у романі і відіграють ключову роль у розумінні твору. Саме вони визначають не лише структуру сюжету, а й глибокі психологічні та соціальні аспекти, які автор намагається донести до читача.

У методичному аспекті статті запропоновані конкретні проблемні питання для обговорення з учнями під час вивчення роману «Повія», що дозволяє краще зрозуміти взаємозв'язок між хронотопом та художнім змістом твору.

Ключові слова: *реалізм, роман, аналіз, хронотоп, психологізм, автор, образ, жанр.*

Постановка проблеми, аналіз досліджень. Вивчення поняття «хронотоп» на уроках української літератури має важливе значення для нової української школи. Адже часопростір впливає на родову і жанрову специфіку твору, композиційну структуру, визначає естетичну єдність твору. Хронотоп у художньому творі є поняттям, який складається із багатьох важливих елементів, що створюють хронотопні відношення у творі. Творчість Панаса Мирного належить до найвизначніших явищ української літератури другої половини ХІХ – початку ХХ століття. Жанри прози письменника різноманітні й надзвичайно багатогранні – нариси, оповідання, повісті, літературно-критична публіцистика, але насам-

перед він є віртуозним автором великих прозових жанрів, одним із творців українського класичного роману. Питання хронотопу у творчості Панаса Мирного раніше розглядалися в контексті української реалістичної прози другої половини XIX століття. Дослідники відзначали, що письменник використовує хронотоп для підсилення драматичних моментів, і як наслідок, – для створення глибоких, багатовимірних образів.

Вивчення творчості Панаса Мирного передбачено на уроках української літератури в 10 класі, що й зумовлює актуальність нашої статті. Творчість художника слова, якого вважають одним із основоположників української соціально-психологічної прози, вивчала низка літературознавців. Серед основних дослідників творчості письменника можна виділити таких як О. Білецький, І. Франко, С. Єфремов, В. Панченко, В. Мелешко, О. Майдан, В. Герасименко, Г. Костюк, Т. Іщенко та ін.

Наукова новизна дослідження полягає у виявленні й аналізі особливостей художнього простору та часу в романістиці Панаса Мирного, основних тенденцій еволюції цих вимірів художньої площини романів. У 10 класі, відповідно до програми української літератури, вивчення творчості прозаїка відбувається в контексті **реалістичної літератури** кінця XIX – початку XX століття. У цьому контексті акцент робиться на соціально-психологічних аспектах, які відображають складні взаємини між особистістю та суспільством, проблеми соціальної нерівності, морального вибору та пошуку ідентичності. Спочатку учні вивчають особливості розвитку української літератури другої половини XIX ст. в контексті розвитку тодішнього суспільства, а також творчість письменника Панаса Мирного.

Нашою **метою** є розробка ефективної методики вивчення хронотопу в творчості Панаса Мирного.

З мети випливають наступні **завдання**: розглянути різноманітні хронотопи представлені в романі, та проаналізувати їх вплив на сюжет і розвиток персонажів; виявити символіку, пов'язану з хронотопами, та їхню роль у створенні глибокого змісту твору; дослідити, як роман відображає соціально-історичний контекст України другої половини XIX століття.

Для досягнення мети використано такі **методи дослідження**: герменевтичний аналіз тексту (проведено докладний текстуальний аналіз роману «Повія»); метод інтерпретації (застосовано для розкриття символічного та метафоричного значення хронотопів). Використано також елементи культурно-історичного, психологічного та структуралістського методів.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. *«На початку своєї літературної діяльності Панас Мирний поставив перед собою завдання уважно й усебічно вивчати життя українського народу, заглиблюватися в усі складнощі бу-*

дення, бути в тісному контакті з масами» [10, с. 26] Л. Рублевська стверджувала, що у своїх пейзажних зображеннях письменник «виступає перед нами, як попередник, зокрема імпресіоністів, що змусять природу жити глибоким психічним життям, змусять її служити лише для того, щоб психічне життя своїх героїв відтворити» [8, с. 29.]. Як зауважує Г. Костюк у нарисі «Панас Мирний: життя та творчість», твори письменника пройняті духом народного гніву, протесту проти гноблення. Літературознавці найчастіше виокремлюють такі стильові риси прозаїка, як: реалізм, соціальна критика, психологізм, алегоричність, символізм.

Романістика Панаса Мирного – це важлива частина його творчості, що відображає глибокий аналіз соціальних, моральних і психологічних аспектів життя в Україні кінця XIX – початку XX століття. Він як представник українського реалізму створює романи, які поєднують художню виразність з соціальною критикою. Твори прозаїка порушують ряд важливих тем:

- **Соціальна нерівність:** – автор звертає увагу на тяжкі умови життя селян, їхнє становище в суспільстві.
- **Моральні та етичні питання:** – у його романах часто йдеться про моральний вибір персонажів, їхні переживання та внутрішні конфлікти.
- **Жіноча доля:** – Панас Мирний зображує жінок як жертв соціальних умов, акцентуючи увагу на їхніх стражданнях та прагненнях.

Персонажі творів письменника є глибоко психологічними, з яскравими індивідуальними рисами. Автор докладно досліджує їх внутрішній світ, мотивацію та еволюцію в умовах соціальних змін. Романи Панаса Мирного мають чітку структуру з динамічним сюжетом. Вони містять багатопланові конфлікти, які розвиваються на тлі соціальних та історичних умов, що додає глибини і значущості подіям. У сучасному літературознавстві співіснує значна кількість різних моделей вивчення категорій часу й простору як структурантів художнього тексту. В історико-літературному плані важливим є аналіз того, як від епохи до епохи паралельно з формуванням понять, з науковим вивченням феноменів часу й простору змінюється, збагачується їхня реалізація в художньому творі.

У процесі аналізу літературного твору як художньої цілісності важливу роль відіграє дослідження його зв'язку з дійсністю, реальним світом загалом або тим чи іншим його фрагментом й аспектом. До найбільш фундаментальних об'єктивних характеристик реальної дійсності, які відображаються в реалістичній художній літературі, належать час і простір. Залежно від жанру твору, літературного стилю та напряму цей зв'язок може бути реалізовано на різних рівнях художньої форми, що передбачає різні способи дослідження. Художній простір – це місце дії в

літературному творі, тривимірне зображення дійсності в художній моделі ідейно-образного світу письменника. Це вся картина світу, створена митцем у певному творі, зі всіма тими предметами, які наповнюють його. Саме просторові картини служать певним джерелом для розуміння художнього світу майстра слова, оскільки саме тут він формує свою індивідуальну авторську ідею. Простір не протиставляється часові, а навпаки, час надмірно перебільшується й стає формою простору. Роман Панаса Мирного «Повія» дає важливий матеріал для дослідження динаміки художнього часу й простору, що сприяли оновленню жанрової форми в досліджувану культурно-історичну епоху.

Вивчення цих теоретичних понять на уроках української літератури є важливим аспектом, що дозволяє учням глибше зрозуміти текст та його контекст. На прикладі роману Панаса Мирного можна визначити особливі риси, які дозволяють зрозуміти, як час і простір взаємодіють у художньому творі.

Назва роману має глибоке символічне і змістове навантаження, яке відображає ключові теми твору та його соціальний контекст. «Повія» – унікальне явище літератури другої половини XIX століття, що й досі привертає увагу науковців завдяки своїй стилістичній майстерності, психологічній розробленості характерів і багатій естетиці, яка базується на поєднанні уявлень про природу, суспільство та людину в авторській інтерпретації. Роман відображає реалії України другої половини XIX століття, а особливе значення в його структурі набувають художній час і простір, що передають національний світогляд українського народу. Аналіз роману крізь призму хронотопу дозволяє глибше осягнути його композицію та зміст, а також розкрити авторське бачення внутрішнього світу героїв. Заголовок не просто вказує на рід занять, а дає можливість розгледіти глибинну особистість і специфіку соціальних умов існування героїні в певному часі й просторі. З огляду на психологізм роману, який окреслює його жанрові межі, є яскравим прикладом специфічного трактування художнього простору й часу як художньої форми, характеристики способу буття й внутрішнього світу персонажів.

Образ Христі Притики в романі Панаса Мирного «Повія» є центральним, адже саме навколо неї та її життєвого шляху розгортається сюжет. Христя – молода дівчина, яка змушена покинути рідне село в пошуках кращого життя. Проте на цьому шляху вона стикається з численними труднощами та моральними випробуваннями. Дорога в романі є ключовим хронотопом, який уособлює ідею пошуку, постійного руху, але водночас і безвиході. Це символ життєвого шляху головної героїні. Дорога є не лише фізичним простором, де відбуваються подорожі та зміни місця, але й метафоричним відображенням пошуків, втрат і надій. Особистість Христі Притики формується в умовах бідності, що значно впливає на її світогляд. Вона народжується у селянській родині, де з ди-

тинства звикає до праці та потреби виживання. Рідне село Мар'янівка – не просто топос, це складний, динамічний і більш того антропоморфний образ. Для Христі село – це джерело тепла, затишку й духовної опори, місце, де вона відчуває себе частиною спільноти, пов'язаної спільними традиціями і звичаями. Центральним простором села є домівка Христі, яка втілює ідеальний світ, гармонійно організований простір, єдність соціального і природного начал. Хронотоп дому постає своєрідною святинею, місцем, де можна сховатися від загрозливого зовнішнього світу, який можна побачити лише крізь вікно. Саме тут героїня відчуває себе в безпеці. Однак після звістки про смерть батька атмосфера в Христининій хаті змінюється: *«чорніше сажі: тільки намерзлі вікна, мов полудою заслані очі, сіріють; і тихо-тихо, як у могилі»* [7, с. 152]. Порівняння хати з могилою руйнує відчуття захищеності і провокує бажання залишити цей простір: *«Вернулися Пріська і Христя додому – краще б не вертали-ся! Христі ще вчувається регіт дівочий, веселі їх вигадки, приповістки..., а тут у хаті тихо, аж сумно; мати така понура»* [7, с. 168]. Отожнення хати з сумом і могилою викликає враження, що цей простір стає чужою реальністю, де панує небезпека, що породжує сильне бажання втекти. Наприкінці свого життя Христя прагне повернутися додому, проте її чекає розчарування: там, де раніше стояла їхня хата, тепер знаходиться шинок: *«через майдан по ліву руку і їх хата стояла, тепер шинок жидів»* [7, с. 589].

У романі Панаса Мирного «Повія» місто зображено як місце, де панують чужі для Христі цінності. Цей простір здається їй обманом, ілюзією, де вона переживає важкі емоції – страх, втому, розгубленість і спустошення. Місто надає їй надію на нове життя, але водночас виставляє її на нові випробування. Через це змінюється і Христинина внутрішня сутність: від мрійливої дівчини, яка прагне кращого майбутнього, до втомленої і зневіреної жінки, яка змушена пристосовуватися до жорстоких умов, жертвуючи своїми принципами та мріями. Таким чином, простір, у якому вона живе і змінюється, складається з двох основних середовищ – села і міста. Кожне з них впливає на її формування як особистості, додаючи нових якостей, але, врешті-решт, зводить її на трагічний шлях, демонструючи обмежені можливості для соціального зростання жінки.

Христя прагне знайти своє місце в суспільстві, але її мрії та надії розбиваються через реалії, з якими вона стикається. Панас Мирний зображує не лише зовнішні обставини, але й глибоко досліджує внутрішній світ героїні, її почуття та переживання. Письменник показує її відчай, страх, сумніви і внутрішню боротьбу. Ця психологічна глибина дає можливість читачеві зрозуміти, чому Христя обирає певні шляхи і які емоції та мотиви приховані за її діями. Дослідження просторово-часової

організації художніх творів відіграє важливу роль у глибшому розумінні їхньої поетики.

Поетика простору й часу роману Панаса Мирного «Повія» охоплює не лише людину в її стосунках з природою чи соціумом, а й людину у Всесвіті [10, с.97]. Хронотопні образи в романі розташовані в складному світі, який відзначається художньою багатовимірністю, що відображає різнобічне авторське бачення дійсності. Особливою рисою творчості Панаса Мирного виступає зосередженість не лише на зовнішньому описі ситуацій і обставин, а ще й на співвіднесеності й впливові часу, в якому живе людина, на його внутрішній складовій, психології, перецінці цінностей. Письменник активно використовував хронотоп сновидінь, структуруючи художню реальність життя героїні, прагнучи позначити шляхи вирішення конфліктів, викликаних зіткненням раціонального та ірраціонального світів. Зміст роману Панаса Мирного «Повія» спонукає реципієнта до роздумів щодо психології сприйняття часу людиною. Впродовж розвитку сюжету з'ясовується, що не лише простір, але й час нерозривно пов'язані з психологічним станом Христі, із чого вимальовується висновок про художню організацію часопростору як одного із засобів психологічної характеристики героїні роману.

Реальних рис зображуванням подій надає використання автором певних форм конкретизації хронотопу, у ролі яких виявляються, поперше, «прив'язка» подій у творі до реальної історичної дійсності, зокрема до православного календаря (тлом для розгортання сюжетних подій твору Панаса Мирного «Повія» стає конкретний час – осінній період, подано вказівку на релігійне свято напередодні Святого Пилипа (27 листопада) і, по-друге, точне датування «циклічних часових координат пори року і часу доби». Рух часу в романі фіксується за допомогою чергування сезонів року (весна, зима, літо, осінь) через змалювання життя окремої людини (народження, зростання, старість, смерть) і життя окремих народів (етапи етногенезу) залежні від цього природного ритму. Можна сказати, що циклічний час у поетиці роману пов'язаний з ідеєю одностайності природного й людського світів. У творі реалізується уявлення про час доби так: «Заступало свято; настав багатий вечір» [7, с. 166]; «Настав вечір, а за ним не забарилася і ніч насунути» [7, с. 312]; «Ніч спустилася на землю, сіра, непривітна ніч». Три основні часові елементи художнього концепту часу в романі – вечір, ніч і ранок. Ці ключові слова формують ядро концептуальної структури часу в тексті та відзначаються особливою функцією, об'єднуючи часові й просторові координати. Панас Мирний майстерно пов'язує час доби з конкретними просторовими образами, які широко представлені в його романі, підкреслюючи зміну настроїв, подій та переживань персонажів у різних часових відрізках. Зображення соціально-історичного простору та його впливу на долю героїні стали доміантними в романістиці Панаса Мирного.

Структура хронотопу в романі ускладнюється за рахунок «історичної інверсії» та альтерації, що формує просторову перспективу твору. Альтерація, як літературний прийом, який використовує Панас Мирний, дозволяє переходити від однієї дії до іншої та організовує складні перехресні взаємозв'язки між сюжетними лініями. У такому випадку хронологічна послідовність подій переплітається з численними інтервенціями, що підвищують динаміку та трансформують просторову структуру роману. Це дозволяє зрозуміти індивідуальне уявлення автора про буття і світ, яке зумовлене як авторською приналежністю, так і особливостями епохи, соціуму та національної ментальності.

Аналізуючи способи відображення хронотопу роману, взаємозв'язків зовнішнього і внутрішнього просторів, можна стверджувати, що в романістиці Панаса Мирного спостерігається орієнтація на внутрішній світ, здійснюється авторське втручання в потік свідомості героя, посилюється психологізм романного простору, моделюється інша система координат, у якій будується внутрішній простір героя. Так, система вбудованих вставних оповідань у формі розповідей очевидців, сновидінь, спогадів, внутрішнього монологу, створює додатковий внутрішній простір. Структура роману, ускладнена різного роду вставками, дає можливість урізноманітнити й ускладнити сюжетний розвиток за допомогою додавання описових елементів психологічного (внутрішнього) життя персонажа.

Образи-картини природи віддзеркалюють внутрішній простір героїв, їхні психологічні настрої. Наприклад, із початку твору мова йде про суворі погодні умови та про загибель Пилипа Притики. Таким чином, між цими подіями можна провести паралель: суворі настрої погоди віддзеркалюють людське горе та ніби пронизують весь твір наскрізно: «Ще такої зими лютої та скаженої люди не знають!» [7, с. 16]. Панас Мирний упродовж усього твору використовує принцип епічного паралелізму, що підсилює сприйняття тексту. Природа і люди у творі взаємодіють. Особливо часто епічні паралелі виступають засобом попередження певних подій. Образи-речі (описи обстановки чи інтер'єри) конкретизують як зовнішній простір роману, так і внутрішній простір героїв. «Тільки з Притичинового верху не йде пара. Огонь у печі тлів, тлів – та й згас; тепло вибігло у незакритий димар; застиг обід коло черені» [7, с. 89].

Важливим складником хронотопу роману є сон. Сюди можна віднести сон Пріськи (перед тим, як віддати єдину дочку Христю в найми до Загнибиди). Наприклад: «І сниться їй: кудись вона йде, якоюсь зеленою та глибокою долиною; і по сей бік гора, і по той бік – друга. Гори покриті темним лісом, а долина – як рута зелена. Сонце світе, золотить і гори, і ліси, і долину... Підійде трохи, спочине та й знову підійде. Тільки що піднялася височенько, бачить – між деревом щось за звір лежить і прикро-прикро дивиться на неї... Очі його, як жар, горять, а сам страш-

ний та лютий. Вона так і прикипіла до місця, а звір – ані змельне!... “Господи” – думає Пріська. – Де ж мені дітися? Куди сховатися? Тільки що вона хотіла ступити, а звір так і кинувся на неї... Се ж вовк!» [7, с. 167]. Її сон виступає передвісником біди й прямо впливає на її психологічний стан і, як наслідок, на деяке програмування світобачення й кодування майбутнього. Архетип сну в романі Панаса Мирного «Повія» виконує функцію додаткового ареалу, який поглиблює текст, що надає йому більшого внутрішнього розгортання. У романному хронотопі письменника вибудована особлива форма часу, де часовий чинник відіграє організуючу роль відповідно до специфічного простору, характерного для сновидінь, виникає особливий органічний хронотоп.

Роман «Повія» вивчається в 10 класі в рамках уроку позакласного читання, коли учні вже набули певного досвіду аналізу художніх творів різних стилів і мають теоретичні знання, необхідні для глибшого розуміння тексту. Художній простір твору стає своєрідною територією, де взаємодіють різні значення та символи. Під час аналізу роману учні обов'язково ознайомлюються з поняттям хронотопу, що вимагає активного залучення, аналітичного мислення та розуміння цього концепту. Інтерпретація хронотопу в романі Панаса Мирного «Повія» також має діалогічний характер, поєднуючи суб'єктивні та об'єктивні елементи. Коли з учнями аналізуються різні трактування хронотопів твору, інтерпретація стає багатограннішою. На початковому етапі учні сприймають хронотоп буквально – як місце та час подій. Згодом первинне розуміння доповнюється символічними й метафоричними значеннями простору і часу. На наступному етапі хронотоп набуває особистісного змісту, відображаючи досвід і знання кожного читача. Аналіз хронотопу роману допомагає заглянути за межі «зовнішніх подій» і побачити глибину проблем твору. Простір і час у ньому відображають не лише життєві обставини героїв, а й їхні внутрішні переживання та долю.

При вивченні роману Панаса Мирного «Повія» учням десятого класу варто звернути увагу на кілька ключових аспектів, які допоможуть глибше зрозуміти твір та його теми. Десятикласники повинні врахувати історичне і соціальне тло, на якому написано роман. Розуміння умов життя в Україні в другій половині XIX століття, проблеми соціальної нерівності, становища жінок і селянства допоможе краще сприйняти мотиви дій персонажів. Важливо аналізувати характерні риси головних героїв, зокрема Христі, та їхній розвиток впродовж роману. Учні можуть обговорити, як обставини формують їхні рішення і поведінку. Варто звернути увагу десятикласників на всі представлені хронотопи у романі. Важливо розглянути, як просторово-часова організація впливає на події та персонажів, як змінюється сприйняття часу і простору залежно від контексту. Важливо вивчати символічні елементи, такі як образ повії, що є складним і багатогранним. Учні можуть дослідити, що символізує цей

образ у контексті роману та який вплив має на розуміння жіночої долі. Обговорення того, які проблеми, порушені в романі, залишаються актуальними в сучасному суспільстві, можуть спонукати учнів до глибшого розуміння тексту і його значення в наш час.

Щоб стимулювати учнів до роздумів під час вивчення роману Панаса Мирного «Повія», можна запропонувати такі запитання для обговорення:

1. Які соціальні та культурні проблеми порушуються в романі?
2. Які стереотипи та соціальні обмеження зазнають героїні, такі як Христя?
3. Як характеризується образ повії в романі
4. Яке значення має хронотоп дороги в романі?
5. Як час доби (день, ніч, ранок) впливає на настрій і події?
6. Які внутрішні конфлікти переживають персонажі? Як вони впливають на їхні вчинки?
7. Які ідеї або питання викликає роман у сучасного читача? Чи актуальні теми роману для сьогодення?
8. Яке значення має фінал роману?

Висновки та перспективи дослідження. Вивчаючи творчість Панаса Мирного, зокрема його роман «Повія», вчителів слід акцентувати увагу учнів на характерних рисах стилю автора, які визначають його місце в українській літературі. Варто зосередитися на хронотопах, що організують художній простір твору, а також на символічних образах, які відіграють ключову роль у відображенні соціальних і психологічних аспектів життя персонажів. Учні повинні докладно проаналізувати героїв роману, які шукають своє місце у суспільстві та прагнуть знайти гармонію в світі, що їх оточує. Окрему увагу слід приділити філософській проблематиці твору, зокрема темам морального вибору, соціальної справедливості та самотності особистості. Крім того, важливо, щоб учні ознайомилися з іншими творами Панаса Мирного, адже це допоможе глибше зрозуміти його творчість і вплив на розвиток української літератури. Такий підхід відкриває перспективи для подальшого вивчення його творчості, формуючи в учнів цілісне уявлення про автора та його внесок у літературний процес кінця XIX – початку XX століття.

Література

1. Бахтин М. М. *Формы времени и хронотопа в романе. Очерки по исторической поэтике. Эстетика словесного творчества: Искусство.* М; 1976. С. 124-128.
2. Іщенко Т. Символізм у творчості Панаса Мирного: нові аспекти. *Слово і час.* № 2.2014. С. 44-48.
3. Коваленко Д. *Моделювання образів часопростору в сучасному українському романі: дис... канд. філол. наук.* Київ, 2018. 215 с.

4. Копистянська Н. Час і простір у мистецтві слова: монографія. Львів: ПАІС, 2012. С. 342
5. Костюк Г. Панас Мирний: життя та творчість: (крит.- біогр. нарис з дод. ст. про І. Білика). Харків: Літ. і мистецтво, 1931. С. 116.
6. Мирний П. Повія. Київ: Дніпро, 2021.
7. Рублевська Л. Пейзаж у прозі Мирного. *Життя й революція*. 1930. № 4. С. 169.
8. Романюк Н. Соціально-психологічний аспект хронотопу в українській прозі XIX століття. *Науковий вісник НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 4. 2016. С. 12-20.
9. Хачатурян К. Художній час і простір у романістиці Панаса Мирного: дис...доктора філософії. Харків, 2021, С. 100-190.

METHODOLOGY FOR STUDYING THE CHRONOTOPE IN THE WORKS OF PANAS MYRNY BASED ON THE NOVEL "POVIY"

Oksana Zalievska, Diana Kolodiy

*Vasyl Stefanyk Precarpathian National University;
76000, Ivano-Frankivsk, Shevchenka St., 57;
e-mail: oksana.zalevska@pnu.edu.ua*

The article is devoted to the study of the concept of "chronotope" in the New Ukrainian School. The object of the research is Panas Myrny's novel Poviya, which is included in both the specialized and standard levels of the 10th-grade Ukrainian literature curriculum. The article highlights that the literary heritage of the author is analyzed in the context of chronotope development, as well as through the lens of psychological depth. The study provides a detailed analysis of chronotopic relations in the novel Poviya, taking into account the theoretical and practical aspects that teachers should consider when presenting this work in literature lessons.

It has been established that chronotopes such as the road, dreams, inner and outer spaces, cyclical time, inversion, and nature scenes reflect the philosophical issues raised in the novel and play a key role in understanding the work. These elements not only shape the plot structure but also deepen the psychological and social aspects the author seeks to convey to the reader.

From a methodological perspective, the article proposes specific discussion questions for students during the study of the novel Poviya, which allow for a better understanding of the relationship between the chronotope and the artistic content of the work.

Keywords: *realism, novel, analysis, chronotope, psychological depth, author, image, genre.*